

HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU'NA GÖRE VERİLEN HAKEM KARARLARININ İCRASI

ENFORCEMENT OF THE ARBITRATION AWARD GIVEN IN ACCORDANCE WITH THE CIVIL PROCEDURE CODE

Seyhan SELÇUK*

Özet: Bu makalede, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre verilen hakem kararının taraflarca yerine getirilmemesi halinde, kararın cebri icra yoluyla nasıl yerine getirileceği incelenmiştir. Öncelikle, hakem kararının icrasıyla ilgili genel bilgi verilmiştir. Daha sonra, hakem kararının cebri icraya konu olabilmesi için, kesinleşmesine gerek olmadığı üzerinde durulmuştur. Bununla bağlantılı olarak, iptal davası ve temyiz yoluna başvurulmuş olmasının kararın icrasını nasıl etkileyeceği ele alınmıştır. Son olarak, hakem kararının iptal edilerek kesinleşmesi halinde, cebri icranın bundan nasıl etkileneceği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hakem Kararı, Cebri İcra, Kararın İcra Edilebilirliği, İptal Davası ve Temyiz, Kararın Kesinleşmesinin Etkileri

Abstract: In this article, if the arbitration award given in accordance with the Civil Procedure Code is not performed by the parties, how the award is enforced through enforcement is examined. Firstly, general information has been given about the enforcement of the arbitral award. Then it has been emphasized that the arbitral award does not need to be finalized in order to be enforced. In accordance with this, it has been stated how setting aside an action and the appeal affect the enforcement of arbitral awards. Finally, it has been mentioned how the enforcement will be affected if the arbitral award is set aside and finalized.

Keywords: Arbitral Award, Enforcement, Enforceability of the Award, Setting Aside Action and Appeal, Effects of the Finalization of the Award

I. Genel Olarak

Hakem kararı devlet mahkemeleri yerine, taraflarca tahkim sözleşmesi (veya tahkim şartı) yoluyla hakem veya hakem kuruluna verilen hüküm verme yetkisine dayanarak, taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözümleyen karar olarak tanımlanmaktadır.¹ Tahkimin özel

* Dr., selcukseyhan07@gmail.com., ORCID: 0000-0001-5074-6722

¹ Turgut Kalpsüz, "Türk Hakem Kararı Kavramı", Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi II. Tahkim Haftası, Ankara, 25-26 Kasım 1983, s.

bir yargılama olmasının gereği olarak,² hakem kararları da mahkeme hükümleri gibi yargısal nitelikte olan kararlardır (HMK m. 436/3'ün Gerekesi).³

Tahkim yargılaması taraf iradesinden kaynaklanan bir yargılama olması nedeniyle, bu yargılama sonunda verilen hakem kararının gereğinin taraflarca yerine getirilmesi beklenmektedir. Bununla birlikte bazen taraflar, kararın gereğini yerine getirmekten kaçınabilmektedirler. Eğer taraflar, hakem kararını kendi rızalarıyla yerine getirmezlerse, bu noktada kararın gereğinin cebri icra yoluyla yerine getirilmesi gündeme gelir. Bu halde başvurulacak cebri icra yolu, hakem kararının yargısal nitelikte bir karar olmasının gereği olarak ilâmlı icradır.

İlâmlı icraya konu olabilecek hakem kararlarının uyuşmazlığı esastan çözümleyerek yargılamaya son vermiş olması ve edaya ilişkin hüküm içermesi gerekmektedir.⁴ Ancak, ilâmlı icrayla yerine getirilmesi talep edilebilecek edaya ilişkin hüküm içeren hakem kararının, iddiaların tamamını tümüyle çözüme kavuşturan nitelikte olması gerekli olmayıp, iddiaların bir kısmını (veya birkaçını) esastan çözümleyen nitelikte olması da yeterlidir.⁵ Edaya ilişkin olmayan, yani inşai veya tespit hükmü niteliğindeki hakem kararları ise ilâmlı icraya konu

36; İbrahim Özbay, *Hakem Kararlarının Temyizi*, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, s. 49; Kemal Dayınlarlı, "Hakem Kararlarının Bozulması Sebepleri", Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan, Ankara 1986, s. 775-812, s. 777; Seyhan Selçuk, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Hakem Kararlarının İptali*, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s. 33.

² Tahkimin yargılama olduğuna ilişkin bkz., HMK m. 410, 411, 414 gibi.

³ Öğretide, hakem kararlarının, ilâm kavramı içinde yer alıp almadığıyla ilgili iki görüş bulunmaktadır. Birinci görüş, hakem kararlarını ilâm kavramı içinde değerlendirirken (Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz, *İcra ve İflâs Hukuku*, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 376; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özekes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 265; Süha Tanrıver, *İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Yetkin Yayınları, Ankara 1996, s. 44); ikinci görüş, hakem kararlarının, mahkemelerin nihai kararlarına eş olmadığını ifade etmektedir (Mustafa Serdar Özbek, "Yeni İcra ve İflâs Kanunu İçin Öneriler Işığında İlâmlı İcrada İcranın Ertelenmesi", *TNBD* 2018/1, s. 9-124, s. 67).

⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 377; Tanrıver, s. 44; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 265.

⁵ Bu halde birinci halde, tam nihaî hakem kararı, ikinci halde, kısmî nihaî hakem kararı söz konusudur. Kısmî nihaî hakem kararı ve tam nihaî hakem kararı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Bilgehan Yeşilova, *Millîterarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelerin Yardımı ve Denetimi*, Güncel Yayınevi, İzmir 2008, s. 469; Selçuk, s. 36 vd.

olamazlar. Bununla birlikte, söz konusu kararların yalnızca yargılama giderlerine ilişkin bölümü ilâmlı icrayla yerine getirilebilir.⁶

Bu anlamda, ilâmlı icraya başvurulabilecek hakem kararının belli bir şeyin verilmesi, yapılması veya yapılmamasına ilişkin olması gerekmektedir.⁷ Dolayısıyla, örneğin; hakem kararında para veya teminat verilmesine hükmolunmuşsa, İİK m. 32'ye göre bir taşınırın teslim edilmesine hükmolunmuşsa, İİK m. 24'e göre bir işin yapılması veya yapılmamasına hükmolunmuşsa, İİK m. 30'a göre ilâmlı icra takibi yapılır.⁸

İİK m. 34'e göre, ilâmların icrası her icra dairesinden talep olunabileceği için, hakem kararına dayanılarak başlatılacak ilâmlı icra takibi de, Türkiye'deki herhangi bir yer icra dairesinden talep edilebilir. İİK m. 35'e göre, alacaklı ilâmlı icraya ilişkin takip talebinde bulunurken, takip talebine hakem kararını da eklemelidir. İsteyen alacaklıya kayıt numarasını gösteren bir makbuz da verilir.

İlâma dayanan cebri icrada, cebri icranın tarafları ilâma göre belirlenir. Buna göre, bu takipte alacaklı olan kişi, hakem kararı lehine olan kişi (kararda hak sahibi olarak yer alan kişi); borçlu ise, hakem kararında borçlu olarak görünen kişidir (karar aleyhine olan kişidir).⁹

Takip talebini alan icra dairesi, icra emri düzenleyerek borçluya gönderir. Bu icra emrinde, hakem kararında yazılı olan borcun icra emrinde belirtilen belli bir süre içinde ödenmesi veya teslim edilmesi, buna uyulmazsa, kararın gereğinin icra müdürü tarafından zorla yerine getirileceği ihtarı yer alır (İİK m. 24, 30, 32).

⁶ Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara 2017, s. 286; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 377; Tanrıver, s. 66, 69; Hakan Pekcanitez/Alı Yeşilırmak, *Pekcanitez Üstül Medenî Üstül Hukuku*, 15. Bası, C. III, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 2789.

⁷ Hakan Pekcanitez, "Milletlerarası Tahkim Kanunu'na Göre Verilen Hakem Kararlarının İcrası" Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 569-587, s. 570; Pekcanitez/Yeşilırmak, s. 2789; Tanrıver, s. 43.

⁸ Pekcanitez/Yeşilırmak, *Pekcanitez Üstül*, s. 2790.

⁹ İlâmda alacaklı olarak görünen kişinin küllî veya cüz'î halefiyet yoluyla değişmesi halinde, takip talebinde bulunma hakkı onlara ait olacaktır. Aynı şekilde, ilâmda borçlu olarak görünen kişi, küllî veya cüz'î halefiyet yoluyla değişmişse, takip bu kişiye karşı başlatılacaktır (Kuru, s. 288, 289; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 380).

II. Hakem Kararının İcrası İçin Kesinleşmenin Şart Olmaması

Mülga HUMK m. 536'ya göre, hakem kararının icra edilebilir hale gelmesi, söz konusu kararların temyiz süresi geçtikten sonra mahkeme tarafından tasdik edilmesi şartına bağlıydı.¹⁰ Bu hüküm gereğince, ancak bu tasdikten sonra hakem kararları icra edilebilir etki kazanmaktaydı.

Kanun koyucu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK), bu kuraldan vazgeçerek, "hakem kararına karşı iptal davası açılması kararın icrasını durdurmaz" kuralını kabul etmiştir (HMK m. 439/4).¹¹ Maddenin gerekçesinde de "hakem kararlarının verildiği anda icra edilebilir hâle getirilmiş" olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak, hakem kararının mahkeme tarafından tasdik edilmesi¹² düzenlemesinden de vazgeçilmiştir.¹³ Ayrıca, hakem kararının hakem veya hakem kurulu tarafından taraflara bildirileceği ve kararın aslının dosya ile birlikte mahkemeye gönde-

¹⁰ Cengiz Serhat Konuralp, "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim", İÜSBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2011, s. 218. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., Özbay, s. 342-344.

¹¹ MTK m. 15/A'da ise, "iptal davasının açılması kendiliğinden hakem kararının icrasını durdurur" hükmü öngörülmüştür. Buna göre, milletlerarası hakem kararları, kesinleşmeden ilâmlı icraya konu olamayacaktır (Pekcanitez, s. 571; Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2790). HMK ile MTK arasındaki bu farkın sebebi, milletlerarası hakem kararının mahkeme tarafından iptal edilmesi halinde kararın icra edilmiş olmasının doğuracağı ve telafisi güç sonuçların ortaya çıkmasına engel olmak istenmesidir (Ziya Akıncı, Milletlerarası Tahkim, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 260; Özbek, s. 62).

¹² Milletlerarası hakem kararlarının icra edilebilmesi için, hakem kararının kesinleşmesinden sonra, mahkemeden icra edilebilirlik belgesinin alınması gerekmektedir (MTK m. 15/B). Buna göre, iptal davası için öngörülen sürenin geçmesi veya tarafların iptal davası açmaktan feragat ettiği hâllerde, hakem kararının icra edilebilmesi için, mahkemeye hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin belge verilmesi gerekmektedir. Milletlerarası hakem kararlarının icrası için, mahkemeden alınan icra edilebilirlik belgesi gerekli ve yeterlidir (Ceyda Süral, "Hakem Kararlarının İcrası ve İptal Davası", Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, DE-ÜHFD Özel Sayı, 2014/16, s. 1377-1411, s. 1379). Milletlerarası hakem kararlarının icrasıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Pekcanitez, s. 569 vd.

¹³ Yürürlükten kalkan HUMK m. 532'ye göre ise, "Hakemler kararını, salahiyettar olan mahkeme kalemine tevdi eder. Karar mahkeme kalemi mahzeni evrakında hıfz olunarak talep eden tarafa sureti verilir. Mahkeme, kararın tevdi üzerine keyfiyeti ve kararın neden ibaret olduğunu iki tarafa tahriren tebliğ ve bunu mübeyyin bir makbuz hzeder. Karar, iki taraf hakkında ancak tebliğ tarihinde mevcut addolunur" hükmü öngörülmüştü. Bu hükümden hareketle öğretide, hakem kararlarının mahkemeye tevdi edilmesi ve mahkeme kanalıyla taraflara tebliğ edilmesi şartı dolayısıyla bu kararların gerçek anlamda bir mahkeme hükmü yerine geçmediği belirtilmekteydi (Özbay, s.69).

rileceği (ve mahkeme tarafından saklanacağı¹⁴) kuralı kabul edilmiştir (HMK m. 436/3). İlgili maddenin gerekçesinde “hakem kararı, herhangi bir yargı kararı gibi taraflara bildirilmelidir” denilmek suretiyle bu değişikliğin sebebine yer verilmiştir. Bu düzenlemeyle de, bir kez daha hakem kararlarının herhangi bir makam veya merciin tasdikine gerek kalmadan, verilmekle icra edilebilir olduğunun belirtildiği söylenebilir.

Bunun dışında kanun koyucu, iptal davası sonunda verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulabileceğini belirttikten sonra, “temyiz, kararın icrasını durdurmaz” hükmünü öngörmüştür (HMK m. 439/6).

Yukarıda yer verdiğimiz bu düzenlemeler, kanun koyucunun hakem kararlarını mahkeme ilâmlarıyla denk (eş) görmesinin bir sonucudur.¹⁵ Zira mahkeme ilâmları da henüz kesinleşmemiş olsa bile, kural olarak,¹⁶ ilâmlı icra yoluyla yerine getirilebilmektedirler. Hakem kararları da mahkeme ilâmi olarak kabul edildiği için, mahkeme hükümleriyle hakem kararları arasındaki önceki düzenlemedeki farklılık giderilerek, hakem kararının mahkemenin tasdikine gerek kalmadan taraflara bildirildiği anda icra edilebilir nitelikte olduğu kabul edilmiştir.¹⁷ Böylece, hakem kararı, yetkili mahkeme tarafından iptal edilinceye kadar ve hatta iptal davası sonunda verilen ret kararı temyiz edilse bile, kural olarak, icra edilebilirliğini devam ettirir.¹⁸

¹⁴ Maddenin gerekçesinde, hakem kararının mahkeme tarafından saklanma sebebi şu şekilde belirtilmiştir: “Ayrıca hakem kurulu arızı olarak ve önüne gelen uyumsuzluğu çözmek üzere oluşturulduğu için, tahkim dosyası ve kararının saklanması yetkili mahkeme kalem tarafından yapılacaktır”.

¹⁵ “Böylelikle, mahkeme kararları ile hakem kararları ilâmlı icra takibine başvurulması bakımından farklı kabul edilmemiştir... Bu özellikle uygulamanın tahkime ve hakem kararlarına güven duyması bakımından önemlidir” (Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2790). Ayrıca bkz, Süral, s. 1383.

¹⁶ Kesinleşmedikçe icra edilemeyecek mahkeme hükümleri için bkz., Kuru, s. 296; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 382; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 268.

¹⁷ İbrahim Özbay/Yavuz Korucu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Tahkim HMK m. 407-444, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 178; Nuray Ekşi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Tahkim (6100 Sayılı HMK md. 407-444), Beta Basım, İstanbul 2013, s. 209; Süral, s. 1381; Konuralp, s. 218; Selçuk, s. 48.

¹⁸ Bilge Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 1239; Yılmaz, Kararların Denetimi, s. 1826; Özbay/Korucu, s. 178; Pekcanitez, s. 87; Sema Taşpınar Ayvaz, “Hakem Kararlarına Karşı Kanun Yolları Konusunda HMK Hükümlerinin Uygulanması”, İç Tahkim ve Uygulamaları XLII. Çözüm Arama Konferansı Ankara 2013, s. 47-56, s. 51; Süral, s. 1381; Selçuk, s. 48. Öğretide bir görüş, hakem kararlarının kesinleşmeden icra edilmemesi gerektiğini savunmaktadır (Özbek, s. 66 vd).

Yargıtay da bu kurala uygun olarak:¹⁹ “Somut olayda, icra takibine konu hakem kararına karşı iptal davası açıldığı anlaşılmaktadır. HMK'nın 439. maddesi gereğince hakem heyeti kararları verildikleri andan itibaren icra kabiliyetine sahip oldukları, hakem kararlarına karşı sadece iptal davası açılabilceği, bu iptal davası da kararın icrasını durdurmayacağına göre, mahkemece şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulü yönünde hüküm kurulması isabetsizdir” şeklinde karar vermiştir.

1. İptal Davasının Hakem Kararının İcrasına Etkisi

HMK m. 439/4'de, hakem kararına karşı iptal davası açılmasının kararın icrasını kendiliğinden durdurmayacağı hüküm altına alınmıştır.²⁰ Bununla birlikte, taraflardan birinin talebi üzerine hükmolunan para veya eşyanın değerini karşılayacak bir teminat gösterilmek şartı ile kararın icrasının durdurulabileceği düzenlenmiştir (Karş., HMK m. 350, m. 367). Maddenin gerekçesinde bu kuralın, tahkim kurumunu teşvik amacıyla getirildiği; kararın verildiği anda icra edilebilir niteliği sayesinde tahkimde hızlılığın (süratin) gerçekleştirilmesi imkânının yaratıldığı belirtilmiştir. İptal davasının açılmasının, hakem kararının icrasını kural olarak durdurulmasına ilişkin bu düzenleme öğretide de desteklenmiştir.²¹

Yukarıda belirttiğimiz üzere, hakem kararları verildikleri anda icra edilebilir nitelikte olduğu için, karar taraflara bildirildiği andan itibaren taraflar kararın ilâmlı icra yoluyla yerine getirilmesini talep edebilirler. Bu kural, süresi içinde karara karşı iptal davası yoluna başvurulması halinde de, istisnalar dışında geçerlidir. Diğer bir ifadeyle, taraflardan biri hakem kararına karşı iptal davası yoluna başvurmuş olsa bile, bu durum karşı tarafın kararın ilâmlı icra yoluyla yerine getirilmesini talep etmesine engel değildir. Bu halde, borçlunun yapabileceği tek şey icranın durdurulmasını talep etmekten ibarettir.²²

¹⁹ 8. HD, 9.12.2015, 19985/22057 (Kazancı İçtihat Bankası).

²⁰ MTK m. 15/A'da ise, milletlerarası hakem kararlarına karşı iptal davası açılmasının kararın icrasını durduracağı kuralı kabul edilmiştir.

²¹ Ali Yeşilirmak, Türkiye'de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 130; Süral, s. 1405. Aksi görüş için bkz., Özbek, s. 68.

²² Mülga HUMK'da hakem kararlarının icrasının durdurulmasının talep edilmesine

Kanun koyucu, iptal davası aşamasında hakem kararının icrasının durdurulabileceğini hüküm altına almış olmakla birlikte, bunun usulüne ilişkin herhangi bir düzenlemeye kanunda yer vermemiştir. Bu nedenle öğretide, hakem kararlarının icrasının durdurulmasına ilişkin kanunda özel bir düzenlemenin bulunmadığı belirtilerek, başlamış olan ilâmlı icranın durdurulması usulünün nasıl olacağı konusunda iki görüş ortaya çıkmıştır. Bir görüşe göre,²³ hakem kararına dayanarak başlatılan ilâmlı icra takibinin durdurulabilmesi için, borçlunun hakem kararına karşı iptal davası açtığını tahkim yerindeki bölge adliye mahkemesinden alacağı belge ile ispatlaması ve icra dairesinden süre talep etmesi gerekmektedir. Bu aşamada, borçlunun icra dairesine teminat göstermeden süre alması gerektiği; HMK m. 439/4’de, İİK m. 36’ya atıf yapılmadığı; hakem kararlarının icrası bakımından ayrı bir usul öngörüldüğü; bu nedenle de durma kararı verilebilmesi için alınması gereken teminatın iptal davasının açıldığı bölge adliye mahkemesine gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁴

Diğer görüşe göre ise,²⁵ kanundaki boşluk İİK’nın ilâmlı icraya ilişkin hükümlerinin uygulanması yoluyla doldurulmalıdır. Yani, iptal davası aşamasında hakem kararının icrasının durdurulmasında, İİK m. 36 uygulanmalıdır. Buna göre, ilgili madde gereğince borçlu, kendisine gönderilen icra emri üzerine takibin başlatıldığı icra dairesine başvurmalı ve bölge adliye mahkemesinden icranın durdurulması hakkında bir karar getirinceye kadar, kendisine uygun bir süre verilmesini talep etmelidir.

İptal davasının HMK m. 439/1 gereğince, bölge adliye mahkemesinde²⁶ görüleceği dikkate alındığında, hakem kararının icrasının durdurulmasının da söz konusu mahkemeden talep edilmesi gerekmektedir. Takibin durdurulabilmesi için aranan teminatın bölge adliye mahkemesine gösterilmesi gerektiğine ilişkin görüşün kabul edilmesi birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle, yerleşik

gerek yoktu. Çünkü Mülga HUMK m. 536’da, hakem kararları kesinleşmedikçe icra edilememekteydi.

²³ Özbek, s. 63 vd.

²⁴ Umar, s. 1253; Özbek, s. 64.

²⁵ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2791.

²⁶ 7101 sayılı Kanun’un 60. maddesiyle değişik, HMK m. 439/1 gereğince, iptal davası “tahkim yeri bölge adliye mahkemesinde” açılır (RG 15.03.2018 S. 30361).

icra uygulamasında, ilâmlı icra takibinin durdurulabilmesi için gösterilmesi gereken teminatın icra dairesine yatırılmasının arandığı dikkate alındığında, icra dairesine teminat gösterilmeden süre alınmasının zor olduğu ve bunun belli bir zaman alacağı bir gerçektir. Zira bu halde borçlu kendisine icra emri gönderildiğinde, henüz iptal davasının açılmadığı dönem bakımından, ilâmlı icra takibi baskısı altında kaldığı için hemen iptal davası açmak ve icranın durdurulmasını talep etmek zorunda olacaktır.²⁷ Bunun dışında teminatın bölge adliye mahkemesine gösterilmesinin kabul edilmesi, bilhassa takibin durdurulmasına karar verildiği durumlar bakımından, durma kararının kalkması halinde, teminatın alacaklıya ödenmesi veya paraya çevrilmesi için icra müdürü tarafından bir takım ek işlemler²⁸ yapılmasını da gerektirmektedir.²⁹ Bu nedenle, biz HMK m. 439/4'de teminatın gösterileceği makamla ilgili ayrıık bir düzenlemeye yer verilmediğinden hareketle, mahkeme ilâmlarının icrasının durdurulması ile hakem kararlarının icrasının durdurulması bakımından uygulamada fark yaratılmaması gerektiğini düşündüğümüz için ikinci görüşe katılmaktayız.

Kabul ettiğimiz görüş çerçevesinde, borçluya icra dairesi tarafından uygun bir süre verilebilmesi için, borçlunun hakem kararında hükmolunan para veya eşyanın değerini karşılayacak bir teminatı icra dairesine göstermiş olması ya da söz konusu para veya eşyayı karşılayacak malın icra dairesi tarafından hâlihazırda haczedilmiş olması gerekmektedir.³⁰ Borçlu tarafından teminat gösterilmesi (veya borca yeter malının hâlihazırda haczedilmiş olması) üzerine, icra müdürü borçluya, bölge adliye mahkemesinden icranın durdurulması kararı getirebilmesi için uygun bir süre verir (İİK m. 36/1). Verilen süre içinde kendisine başvurulmuş bölge adliye mahkemesi, henüz icranın durması yönünde herhangi bir karar vermemişse icra müdürü talep üzerine bu süreyi uzatabilir.³¹

²⁷ Umar, s. 1253; Özbek, s. 64.

²⁸ Birinci görüşün kabul edilmesi halinde, borçlunun gösterdiği teminat, bölge adliye mahkemesinin zilyetliğinde olacağı için, icra dairesi hemen teminatı paraya çeviremeyecek veya nakdi teminata el koyamayacaktır. Bu halde, icra müdürü, borçlunun takip konusu yapılan borcu ödemesi için, borçluya ödeme imkânı sunması ve güncel dosya hesabını borçluya tebliğ etmesi gerekecektir (Özbek, s. 65, 66).

²⁹ Özbek, s. 65, 66.

³⁰ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2791.

³¹ Kuru, s. 294; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 383; Pekcanitez/Yeşilirmak, Pek-

Süresi içinde iptal davasının görüldüğü bölge adliye mahkemesinden, icranın durdurulması talep edilmiş olsa ve gerekli teminat da gösterilmiş olsa bile, bölge adliye mahkemesi durma kararı vermek zorunda değildir. Mahkemenin durma kararı vermesi için ayrıca, karara itiraz eden tarafın dayandığı iptal sebebini ciddi³² görmesi gerekmektedir. Buradaki iptal sebebini ciddi görmesinden maksat, iptal sebebiyle ilgili derinlemesine bir inceleme yapılmasını ifade etmeyip, iptal sebebinin dosyadan ilk bakışta ciddi olduğunun anlaşılmasıdır. Durma kararı verilebilmesi için, kanun koyucu, mahkemeye takdir yetkisi tanımıştır. Bölge adliye mahkemesi, teminatın gösterildiği ve iptal talebine ilişkin iddianın ciddi olduğu kanısına varırsa, takibin durmasına karar verir. Bu kararla başlamış olan icra takibinin iptal davasının sonuna kadar durması sağlanmış olur.³³

İptal davasında mahkeme, takibin durmasına karar vermemiş ve yargılama sonunda hakem kararının iptali talebini reddetmişse, zaten durmamış olan takibe bu aşamadan sonra da devam edilir.³⁴ Bununla birlikte, iptal davasının görüldüğü sırada mahkeme, başlamış olan takibin durması yönünde bir karar vermiş ve yargılama sonunda da iptal talebini reddetmişse, bu halde, duran takibin akıbetinin ne olacağı sorusuna cevap verilmesi gerekmektedir. Öğretideki bir görüşe göre,³⁵ takibin durdurulmasından sonra mahkeme tarafından iptal talebi reddedilecek olursa, bu halde başvurulacak olan kanun yoluna göre takibin durup durmayacağı belirlenmesi gerekmektedir. Ancak bizim görüşümüze göre,³⁶ aşağıda ayrıntılı bir şekilde inceleneceği üzere,³⁷ takibin durmasından sonra mahkeme iptal davasının reddine karar verirse, bu kararlar durma kararı ortadan kalkmalı ve hakem kararının icrasına devam edilmelidir. Zira HMK m. 439/6'da açık bir şekilde "temyiz, kararın icrasını durdurmaz" düzenlemesi öngörülmüş; ilgili maddenin gerekçesinde de, kanun yolu aşamasında kararın icrasının

canitez Usûl, s. 2791.

³² HMK m. 439'un Gerekçesi.

³³ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792. Ayrıca bkz., Kuru, s. 294.

³⁴ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792.

³⁵ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792.

³⁶ Benzer yönde bkz., Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2783; Murat Özgür Çiftçi, Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 952.

³⁷ Bkz., aşa., II/2.

durdurulmasının önüne geçilmek istendiği ve hakem kararına ilişkin olarak mahkeme de bir iptal sebebi görmemişse, artık bu aşamada kararın icra edilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Kanunun amacı ve lafzi dikkate alındığında, kanun koyucunun amacının iptal talebinin reddi halinde hakem kararının icrasına devam edilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, iptal talebinin reddi kararıyla birlikte, iptal davasında verilen durma kararının da kanun gereği kendiliğinden ortadan kalktığı kabul edilmelidir. Buna göre, iptal talebinin reddi kararında mahkeme başlamış olan ilâmlı icra takibinin devamına ilişkin bir karar verebileceği gibi, bu yönde herhangi bir karar vermemiş olsa bile, ret kararıyla birlikte durma kararının kendiliğinden ortadan kalktığı kabul edilmesi gerekir. İptal talebinin reddi kararının ibrazı halinde, icra müdürü başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın alacaklının talebi üzerine, teminat para ise parayı alacaklıya öder; teminat paradan başka bir mal veya hak ise, çeşidine göre teminat gösterilen mal veya hakkı paraya çevirir ve alacaklıya öder (İİK m. 36/6).

İptal davasında mahkeme, takibin durmasına karar vermiş ve bundan sonra hakem kararı iptal edilmişse, bu kararla takibe dayanak yapılan hakem kararı ortadan kalmış olur.³⁸ Hakem kararının iptaliyle birlikte, ilâmlı icra takibinin kendiliğinden olduğu yerde duracağına ilişkin HMK m. 439/4'de açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte, İİK m. 40/1'de, "bir ilâmın bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya temyizden bozulması icra muamelelerini olduğu yerde durdurur" düzenlemesi yer almaktadır.³⁹ İlgili maddede öngörülen

³⁸ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792. İptal kararı, geçmişe etkili bozucu inşai nitelikte bir karardır (Saim Üstündağ, "Hakemlerin İsrar Hakkı Var mıdır?", *Yasa HD* 1996, C. XV, S. 171/2, s. 217-223, s. 220; Ejder Yılmaz, "Alman Hukukunda Milletlerarası Tahkim", Milletlerarası Tahkim Konusunda Yasal Bir Düzenleme Gerekir Mi?, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Sempozyum 11.4.1997, s. 127-164, s. 137; Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792; Ergun Özsunay, "Almanya'da Tahkim", Tahkim IV. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Bildiriler-Tartışmalar, 29 Kasım-4 Aralık 1965, s. 577-608, s. 602; Özbay/Korucu, s. 221; Selçuk, s. 72, 336).

³⁹ Bu düzenleme, bir yandan ilâmlı icra bütünüyle tamamlanmamışsa, onun devamını yasaklamakta; diğer yandan da, söz konusu durumun kesin bir hükümlerle sabit oluncaya kadar icra edilen kısmın hemen iade edilmesine izin vermeyerek, icra takibinde alacaklı ile borçlu arasındaki menfaatler dengesinin adil bir şekilde gerçekleştirilmesine hizmet etmektedir [Tanrıver, s. 171; Süha Tanrıver, "İcranın ladesi (İİK m. 40)", Makalelerim I (1985-2005), Asil Yayın, Ankara 2005, s.279-294, s. 279; Tolga Akkaya, "5236 ve 5311 Sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Yeni Kanun Yolu Sistemine Göre İlâmlı İcrada İcranın ladesi", *MIHDER* 2008/3, s. 677-698, s. 681].

kural, kanun yolu incelemesi bakımından yani ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması ve burada kararın kaldırılması veya devamında karara karşı temyiz yoluna başvurulması ve kararın temyizen bozulması açısından öngörülmüş olsa da, özellikle hakem kararına dayanılarak başlatılmış olan ilâmlı icra takibinde kararın iptal edilmesi halinde ne yapılacağına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği dikkate alındığında, iptal davasının sırf kanun yolu olarak nitelendirilemeyeceğinden⁴⁰ hareketle, ilgili maddenin bu konuda uygulanmayacağını söylemek, iptal kararının ortaya çıkaracağı sonucu göz ardı etmek olur. İlâmların icrası bakımından İİK m. 40/1’de söz konusu kuralın öngörülmesinin nedeni, bölge adliye mahkemesinin veya Yargıtay’ın alt derece mahkemesi kararını hatalı bulması ve böylece kararın doğruluğunu tartışmalı hale getirmesidir.⁴¹ Hakem kararının iptali davasında amaçlanan ise, iptal sebeplerinin varlığı halinde hakem kararının iptal edilerek onun hukuki varlığına son vermek, iptal etmektir. Bu açıdan iptal kararı, hakem kararının varlığını iptal nedeniyle sona erdirmeye sonucunu doğurmaktadır. İİK m. 40/1’de, kararın tartışmalı hale gelmesi sonucunda dahi icra takibinin durması benimsendiğinden, kararın tamamıyla (veya kısmen) ortadan kalkması sonucunu doğuran iptal kararı halinde de, bu kuralın evleviyetle uygulanması gerekmektedir. Bu nedenle, hakem kararlarının iptaline karar verilmesi halinde takibin akıbetiyle ilgili HMK m. 439/4’de herhangi bir düzenleme öngörülmemiş olmakla birlikte, söz konusu boşluğun İİK m. 40/1’in uygulanması yoluyla doldurulabileceği kanısındayız. Buna göre, iptal yargılaması sırasında takip durdurulmamış olsa bile başlatılmış olan ilâmlı icra takibi, iptal kararıyla birlikte hakem kararının ortadan kalkması nedeniyle kendiliğinden olduğu yerde durmalıdır (İİK m. 40).⁴² Bununla birlikte, iptal edilen karara dayanılarak yapılan icra işlemleri⁴³ geçerli olmaya devam eder.⁴⁴

⁴⁰ İptal davasının hukuki niteliğiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Selçuk, s. 61 vd.

⁴¹ Akkaya, s. 679.

⁴² Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792; Tanrıver, s. 173.

⁴³ İcra işlemleri kavramı, icra hukukunda bir üst kavram olarak kabul edilmektedir. Buna göre, “takibe yön ve şekil veren ve özellikle cebri icrayı başlatmayı, ilerletmeyi ve sonuçlandırmayı amaçlayan, etkilerini ve sonuçlarını aslı olarak takip hukukunda gösteren, taraflarca veya icra organlarınca yapılan işlemlere icra işlemleri” denilmektedir (Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 106). Başka bir tanım için bkz., Tanrıver, s. 173; Akkaya, 684.

⁴⁴ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792; Tanrıver, s. 174.

HMK m. 439/4'deki bu boşluk nedeniyle ortaya çıkan bu ve benzeri tartışmaların önüne geçmek amacıyla, kanun koyucunun ilgili madde-
de "*hakem kararının iptali, icra işlemlerini durdurur*" düzenlemesini açık olarak öngörmesi veya İİK m. 40/1'de yer alan "*bir ilâmın bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya temyizden bozulması*"ndan sonra gelmek üzere "*ya da hakem kararının iptal edilmesi*" ibaresini ilave etmesinin uygun olacağı kanısındayız.

İptal davasının açıldığı ve görüldüğü sırada, herhangi bir icra takibine başlanmamış ve hakem kararı da yapılan yargılama sonunda iptal edilmişse, iptal edilen hakem kararına dayanılarak hiçbir icra takibi de başlatılamaz. Zira hakem kararı iptal edilmekle, ortadan kalkmaktadır.

2. İptal Davası Sonunda Verilen Karara Karşı Temyiz Yoluna Başvurulmasının İcra Etkisi

Tarafların belli şartlar altında iptal davasında sahip olduğu kararın icrasını durdurabilme imkânı, iptal davası sonunda verilen karara karşı temyiz yoluna⁴⁵ başvurulması halinde taraflara tanınmamıştır (HMK m. 439/6). Yani, iptal davası sonucunda verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulmuş olması kararın icrasını durdurmaz. Kanun koyucu, tahkime sürat kazandırmak ve bu suretle tahkimin teşviki için, kanun yolu aşamasında kararın icrasının durdurulmasının önüne geçilmek istendiğini; hakem kararına ilişkin olarak, yetkili ilk derece mahkemesi de bir iptal sebebi görmemiş ise, artık bu aşamada kararın icra edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁴⁶

HMK m. 439/6'daki, "*temyiz, kararın icrasını durdurmaz*" kuralına rağmen, öğretilde, bu aşamada da ilâmlı icranın durdurulabilip durdurulamayacağı hususu tartışmaya açılmıştır. Öğretilde bir görüş,⁴⁷ temyiz aşamasında (kanun yolu aşamasında) teminat karşılığında hakem kararının icrasının durdurulması yönünde bir düzenlemeye

⁴⁵ 7101 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce, iptal davasında kabul edilecek olan görevli mahkemenin hangi mahkeme olduğuna bağlı olarak, bu mahkemenin kararından sonra karara karşı başvurulacak kanun yolları ve bu kanun yollarının hakem kararının icrasına etkileri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Pekcanitez/ Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2793 vd.

⁴⁶ HMK m. 439'un Gerekçesi.

⁴⁷ Ekşi, s. 210; Süral, s. 1407.

HMK'da yer verilmediğini belirttikten sonra HMK m. 367'de, temyiz, hükmün icrasını durdurmaz kuralının öngörüldüğünü ve bu madde de İİK m. 36'daki hükmün saklı olduğunun belirtildiğini ifade ederek, İİK m. 36 hükmünün tahkim bakımından uygulanmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu görüş, kanunun tahkim kısmında düzenlenen konularda, "aksine hüküm bulunmadıkça, bu Kanunun diğer hükümleri uygulanmaz" kuralından hareket etmiştir (HMK m. 444). Bu görüşü savunan Ekşi'ye göre, "HMK'nın 444. maddesi uyarınca, diğer hükümlerin tahkimde uygulanmaması için, on birinci kısımdaki maddelerin o konuyu düzenlemiş olması gerekir".⁴⁸ HMK m. 444'deki bu düzenleme, İİK m. 36'nın uygulanmasını engellemez. Çünkü HMK'daki hükümler, yargılama aşamasına ilişkin; İİK'daki hükümler, icra aşamasına ilişkindir. Dolayısıyla HMK m. 444 hükmü, iptal davası sonunda verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulması halinde, icranın durdurulmasına ilişkin hükmün tahkimde uygulanmasına engel oluşturmamaktadır. Bu görüş çerçevesinde, iptal kararına karşı, taraflardan biri temyiz yoluna başvurduğunda, İİK m. 36'nın öngördüğü teminat karşılanmış olmak şartıyla Yargıtay'dan icranın durdurulması kararı alınabilir.

Yargıtay da iptal davası sonunda verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulması halinde, hükmün icrasının durdurulabileceğine karar vermiştir. Söz konusu karar şu şekildedir: "Mahkemece verilen karar borçlu tarafından temyiz edilmiş ve temyiz inceleme sonuna kadar icranın geri bırakılması istenilmiş olup, hüküm altına alınan miktarın teminat altına aldığı İcra Müdürlüğü'nün mehil belgesinden anlaşılma ile temyiz incelemesi sonuna kadar yukarıda belirtilen ilâm hükmünün icrasının geri bırakılmasına, 26.12.2016 tarihinde oybirliği ile karar verildi".⁴⁹

Biz öğretideki bu görüşe ve Yargıtay'ın uygulamasına katılmamaktayız. Bizim kabul ettiğimiz görüşe göre,⁵⁰ HMK m. 444'de, kanunun tahkim kısmında düzenlenen konularda aksine hüküm bu-

⁴⁸ Ekşi, s. 210.

⁴⁹ 11. HD, 26.12.2016, 8238/1639, yayınlanmamıştır. Bu karar için bkz., Pekcanitez/ Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2795, dpn., 541.

⁵⁰ Selçuk, s. 331-333. Benzer yönde bkz., Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2795; Ali Cem Budak, "Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Tahkim Hükümleri", *UTTDER* 2012/1, s. 31-60, s. 57.

lunmadıkça, bu Kanunun diğer hükümleri uygulanmaz kuralı kabul edildiği için, HMK'nın diğer hükümlerinin tahkim bakımından uygulanabilmesi ilgili konunun tahkim kısmında düzenlenmemiş olması şartına bağlıdır. Buna göre, iptal davası sonucunda verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulmasının, kararın icrasını durdurmayaacağı HMK m. 439/6'da açık bir şekilde hükme bağlandığı için, HMK m. 444 uyarınca bu kanunun diğer hükümleri artık bu konuda uygulanamaz. Kanun koyucu, kararın icrasının temyiz aşamasında da teminatla durdurulabilmesini istemiş olsaydı, ilgili maddede teminat karşılığında icranın durdurulabileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer vermesi beklenirdi. Bu şekilde bir düzenlemeyi tercih etmese bile, en azından, iptal davası sonucunda verilen kararın temyizi halinde HMK m. 367'nin uygulanabilmesi için, bu konuda suskun kalması gerekirdi. Eğer kanun koyucu, bu konuda suskun kalmış olsaydı, kanunda boşluk olduğu kabul edilebilecek ve HMK m. 444, bu konudaki boşluğun doldurulmasına engel oluşturmayacaktı. Bu son ihtimalde bile, HMK m. 367'nin uygulanabilmesi bakımından, kanun koyucunun, iptal davasında kararın icrasının durdurulmasını açık bir şekilde düzenlediği, buna karşın, iptal davasında verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulması bakımından suskun kaldığı söylenerek, buradaki susmanın bilinçli bir susma olduğu iddia edilebilir. Böyle bir değerlendirme sonucunda da HMK m. 367'nin bu konuda uygulanamayacağı söylenebilir.

Kanun koyucu, madde metninde bu şekilde bir düzenlemeye yer vermediği gibi, açık bir şekilde, "temyize başvuru, kararın icrasını durdurmaz" kuralını kabul etmiştir (HMK m. 439/6). Ayrıca maddenin gerekçesinde, tahkime sürat kazandırmak ve bu suretle tahkimi teşvik için, temyiz aşamasında kararın icrasının durdurulmasının önüne geçildiğini belirtmiş ve hakem kararına ilişkin olarak görevli mahkemenin de bir iptal sebebi görmemesi halinde, artık bu aşamada kararın icra edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Görüldüğü üzere, kanun koyucunun bu düzenlemeyi yapmaktaki amacı, özellikle iptal talebinin mahkeme tarafından reddedilmesi üzerine, bu karara karşı temyize başvurulması halinde, artık kararın icrasının durdurulamaması yönündedir.⁵¹

⁵¹ Selçuk, s. 332.

Yukarıdaki görüşte belirtildiği üzere, HMK'daki hükümler yargılama aşamasına ilişkin olsa da, bu durum HMK'da icraya ilişkin herhangi bir düzenleme yapılamayacağı anlamına gelmemektedir. HMK'da da icraya ilişkin düzenleme yapılabileceğine HMK m. 350 ve m. 367'deki hükümler örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu maddelerde, bir mahkeme ilâmının icrasına yönelik düzenleme öngörülerek kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararların kesinleşmedikçe yerine getirilemeyeceği kabul edilmiştir. Ayrıca, ilgili maddelerde kanun koyucu, maddede belirtilen söz konusu haller dışındaki mahkeme ilâmlarına karşı kanun yoluna başvurulması durumunda, bunların icrasının kanun yolu aşamasında da durdurulabilmesi için, HMK m. 350/1'de ve m. 367/1'de, açık bir şekilde İİK m. 36'ya ilişkin hükmün saklı olduğunu düzenlemiştir. Buna karşın, hakem kararlarının icrası bakımından iptal davası sonunda verilecek karara karşı temyiz yoluna başvurulması bakımından, bu yönde bir düzenlemeye yer verilmeyerek, açık bir şekilde bunun aksini öngören bir düzenleme tercih edilmiştir. HMK m. 439/6'daki açık düzenleme, hakem kararlarının icrasının mahkeme ilâmlarının icrasından temyiz aşamasında icranın durdurulabilmesi bakımından farklı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kanun koyucunun, hakem kararlarının icrası bakımından yapmış olduğu bu düzenlemenin, bilinçli bir tercihin sonucu olduğu kabul edilmelidir.

Konuya bu noktadan yaklaşıldığında, HMK m. 439/6'da düzenlenen kural, hakem kararlarının icrası bakımından icraya yönelik getirilmiş bir düzenleme olarak kabul edilmelidir.⁵² Dolayısıyla, HMK m. 439/6'da öngörülen kural, HMK m. 367 (ve m. 350) ve İİK m. 36'ya göre, tahkim bakımından hakem kararının icrasına yönelik getirilmiş özel bir düzenlemedir.⁵³ Buna göre, bununla ilgili bir sonuca varılırken, belli bir konuda özel bir düzenleme öngörülmesi halinde o konudaki genel kuralın uygulanmayacağı ilkesi dikkate alınmalıdır. Böylece, iptal davasına ilişkin karara karşı (özellikle iptal talebinin reddi kararına karşı) temyiz yoluna başvurulmasında icranın durdurulabilmesi bakımından HMK m. 439/6'da özel bir düzenleme öngörüldüğü kabul edilerek, mahkeme ilâmlarının temyizinin icraya etkisine ilişkin

⁵² Selçuk, s. 332.

⁵³ Selçuk, s. 332.

hükümlerinin (HMK m. 367; ayrıca karş., m. 350) uygulanamayacağı sonucuna varılmalıdır.

İptal davasına ilişkin bölge adliye mahkemesinin kararına karşı temyiz yoluna başvurulduğunda, Yargıtay mahkemenin iptal talebiyle ilgili verdiği kararı onama veya bozma yetkisine sahiptir.⁵⁴ Dolayısıyla Yargıtay'ın, mahkemenin kararını düzeltme ve değiştirme yetkisi yoktur.⁵⁵

İptal davası sonunda mahkeme tarafından iptal kararı verilir ve bu karara karşı temyiz yoluna başvurulmaz veya başvurulup da talep Yargıtay tarafından reddedilirse, hakem kararı kesin bir şekilde ortadan kalkmış olacağı için başlatılan ilâmlı icra takibine devam edilemez.⁵⁶ Artık, iptal kararının kesinleşmesiyle birlikte başlamış olan ilâmlı icra takibi de sona erer.

İptal davası sonunda karar iptal edilmişse, iptal kararıyla birlikte ilâmlı icra takibine dayanak yapılan hakem kararı ortadan kalmış olacağı için, başlatılmış olan takip de bu kararla birlikte kararın kesinleşmesine kadar kendiliğinden olduğu yerde durur (İİK m. 40/1). Bu durumda, iptal kararına karşı temyiz yoluna başvurulursa, hakem kararı iptal edilerek ortadan kalktığı için takip temyiz incelemesi sonuçlanıncaya kadar durmaya devam eder.⁵⁷ Ancak buradaki durmanın sebebi, HMK m. 367'den hareketle İİK m. 36'daki düzenlemenin uygulanması olmayıp, hakem kararının iptal nedeniyle ortadan kalmış olmasıdır.⁵⁸ Temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay, iptal kararını bozacak olursa, bu bozma kararıyla birlikte, ilâmlı icra takibine hemen devam edilemez.⁵⁹ Bu halde, bölge adliye mahkemesinin bozma kararına uyma veya direnme kararı vermesi mümkün olduğu için, onun vereceği karara göre, takibe devam edilebilip edilemeyeceği belirlenir. Bölge adliye mahkemesi, Yargıtay'ın bozma kararına uyar ve yaptığı yargılama sonunda iptal talebinin reddine karar verirse, bu kararla

⁵⁴ Turgut Kalpsüz, Türkiye'de Milletlerarası Tahkim, Vedat Kitapçılık, Ankara 2010, s. 126; Selçuk, s. 350. Ayrıca bkz., Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2785, 2786.

⁵⁵ Kalpsüz, s. 126; Selçuk, s. 350.

⁵⁶ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2796.

⁵⁷ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2796.

⁵⁸ Bkz., yuk., II/1.

⁵⁹ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2796, 2798.

birlikte, ilâmlı icra takibine kaldığı yerden devam edilebilir.⁶⁰ Bu halde bölge adliye mahkemesi, iptal talebinin reddine karar verdiği için, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulsa bile HMK m. 439/6 gereğince, artık temyiz incelemesinde durma kararı verilemez. Buna karşın, bölge adliye mahkemesi, Yargıtay'ın bozma kararına direnirse, bu direnme kararı yeni bir karar olduğu için, bu karara karşı temyiz yoluna yeniden başvurulur ve bu durumda temyiz incelemesi kararına direnilen ilgili daire tarafından yapılır (HMK m. 373/5). Daire direnme kararını yerinde görürse, kararını düzeltir; direnme kararını yerinde görmezse, konuyla ilgili karar verilmesi için Hukuk Genel Kurulu'na gönderir (HMK m. 373/5). Hukuk Genel Kurulu, yapacağı inceleme sonucunda bölge adliye mahkemesinin iptal kararını doğru bulursa, hakem kararı iptal edilmiş olur. Böylece başlatılmış olan icra takibi de sona erer. Yargıtay dairesi, direnme kararı üzerine kendisine gelen dosyada, bozma kararını doğru bulursa, bölge adliye mahkemesinin iptal talebini reddeder. Bu kararlar birlikte, iptal sebebiyle durmuş olan ilâmlı icra takibine devam edilir.

İptal kararına karşı temyiz yoluna başvurulduğunda, Yargıtay bölge adliye mahkemesinin iptal kararını onarsa, artık bu kararlar hakem kararı kesin olarak iptal edilmiş olur. Böylece başlatılmış olan ilâmlı icra takibi de sona erer.

Mahkeme hakem kararının kısmen iptaline karar verir ve bu karara karşı taraflar (veya taraflardan biri) temyiz yoluna başvurursa, iptal edilmeyen kısım bakımından icrası mümkün olan bir karar söz konusudur ve karara karşı kanun yoluna başvurulması, bu kısmın icrasına engel olmayacağı için bu aşamada artık o kısım bakımından icranın durmasına da karar verilemez (HMK m. 439/6).⁶¹ Ancak iptal edilen kısım bakımından, ilâmlı icra takibine devam edilemez (İİK m. 40/1). Bu kısım için takibe devam edilebilmesi, onun Yargıtay tarafından bozulması ve bozma kararına bölge adliye mahkemesinin uyararak bu kararın kesinleşmesi şartına bağlıdır.

Hakem kararının iptali talebi, mahkeme tarafından reddedilir ve bu ret kararına karşı temyiz yoluna başvurulursa, artık temyiz incelemesi süresince, teminat karşılığında bile olsa kararın icrasının dur-

⁶⁰ Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2798.

⁶¹ Ekşi, s. 210.

durulması mümkün olmaz (HMK m. 439/6). Zira bu halde, hakem kararına ilişkin olarak iptal davasını inceleyen mahkeme de bir iptal sebebi görmemiş ise, artık temyiz aşamasında karar icra edilmelidir. İptal davası sırasında HMK m. 439/4 uyarınca icranın durdurulması kararı alınmış ve iptal davası sonunda, iptal talebi reddedilmişse, artık takibe kaldığı yerden devam edilir. Karara karşı, temyiz yoluna başvurulmuş olması da bu durumu değiştirmez. Yargıtay, iptal talebinin reddi kararını bozarsa, dosya bozmayla ilgili yeniden karar verilmesi için bölge adliye mahkemesine gönderilir. Bölge adliye mahkemesi, Yargıtay'ın bozma kararına uyararak yapacağı yargılama sonucunda hakem kararının iptaline karar verirse, bu kararla hakem kararı ortadan kalkacağı için, başlamış olan takip olduğu yerde durur. Bu kararın kesinleşmesiyle birlikte, takip sona erer. Eğer bölge adliye mahkemesi, Yargıtay'ın bozma kararına direnirse, Hukuk Genel Kurulunun kararına göre, takibin akıbeti belirlenir.

III. İcranın İadesi

İcranın iadesi, aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilâmla tespit edilmesi halinde, ilâmın icra edilmesinden önceki hukuki ve fiili duruma geri dönülmesini sağlayan geniş anlamda bir hukuki çare olarak nitelendirilmektedir.⁶² Söz konusu hüküm, icra takibinin ve işlemlerinin durmaması sebebiyle, malvarlığı azalan borçluya, ayrı bir dava açmasına veya takip yapmasına gerek olmadan, malvarlığından çıkan değerleri yerine koyma, iade etme imkânı sunmaktadır.⁶³

İİK m. 40/2'de, kesinleşmeden icra edilebilecek bir ilâma dayanılarak başlatılan ilâmlı icra takibinde, icra işlemleri devam ederken veya tamamlandıktan sonra, ilâm, bölge adliye mahkemesince kaldırılır veya yeniden esas hakkında karar verilir ya da Yargıtay tarafından bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilâmla tahakkuk ederse, ayrıca hükme hacet kalmaksızın icranın tamamen veya kısmen eski haline iade olunacağı düzenlenmiştir.

⁶² Akkaya, s. 680, 681.

⁶³ Tanrıver, s. 183, 184; Akkaya, s. 681.

Görüldüğü üzere ilgili maddede kanun koyucu, icranın iadesi bakımından, ilâmın bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya ilâmın kaldırılarak yeniden karar verilmesi ya da Yargıtay tarafından bozulması ile bu kararın kesinleşmiş olmasını esas alarak düzenleme yapmıştır. Bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay yaptığı incelemede, uyuşmazlığın esasına girmekte ve bunun sonucunda da aleyhine icra takibi yapılan kişinin gerçekte hiç veya takibe konu ilâmdaki kadar borçlu olmadığını tespit etmektedir. Kanun kaleme alınış şekli itibarıyla, sanki bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından sadece esasa ilişkin bir denetim yapılması hali bakımından öngörülmüş olduğu, şeklinde anlaşılmalıya müsaittir. Bununla birlikte öğretide,⁶⁴ usule ilişkin bir nedenle, örneğin,⁶⁵ takibin dayanağını oluşturan ilâmın Yargıtay tarafından görevsizlik nedeniyle bozulması ve mahkemenin bozmaya uyararak görevsizlik kararı vermesi ancak buna rağmen tarafların süresi içinde dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesini talep etmemesi nedeniyle davanın açılmamış sayılması durumunda da uygulanabileceği belirtilmektedir. Buna göre, davalının borçlu olduğunu tespit eden hükmün, Yargıtay tarafından bozulup kesinleşmesiyle, onun borçlu sıfatının ortadan kalktığı; özellikle görevsiz mahkeme tarafından verilen bu hükmün, gerçek anlamda bir hukuki varlığından söz edilemeyeceği için, böyle bir hükümden dolayı borçlunun borcu bulunduğu da bahsedilemeyecektir.⁶⁶ Yani bu halde, ilâmlı icra takibine dayanak yapılan ilâm ortadan kalktığı için, icranın eski haline iade edilmesi gerekmektedir.

İptal davası bakımından konu ele alınacak olunursa, gerek bölge adliye mahkemesinin yapacağı iptal incelemesi gerekse iptal davası sonucunda verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulması halinde, Yargıtay'ın yapacağı temyiz incelemesi sadece HMK m. 439/2'de

⁶⁴ Tanrıver, s. 181, 182; Tanrıver, İcranın İadesi, s. 288, 289; Talih Uyar, İcra Hukukunda İlâmlı Takipler, 2. Bası, Manisa 1991, s. 524, 525; Akkaya, s. 690, 691. "... bozma kararı sonucu yeni bir hüküm kurulmadığından ve davanın açılmamış sayılmasına karar verildiğinden, bozmadan evvelki ilâm uyarınca tahsil edilen paranın borçluya İİK'nın 40. maddesi uyarınca iadesi gerekir" (12. HD, 17.5.2001, 7818/8700, Kazancı İçtihat Bankası).

⁶⁵ Görev yönünden verilen bu örnek, aynı şekilde, kesin yetki kuralları bakımından da geçerlidir (Akkaya, s. 691). Benzer yönde bkz., Tanrıver, İcranın İadesi, s. 289.

⁶⁶ Tanrıver, s. 182; Tanrıver, İcranın İadesi, s. 288; Uyar, s. 524, 525; Akkaya, s. 691.

belirtilen iptal sebeplerine hasredilmekte ve HMK m. 439'un gerekçesinde de bu husus "hakem veya hakem kurulunun, hukuku doğru uygulayıp uygulamadığı meselesi bir iptal sebebi değildir" denilmek suretiyle ortaya konulmaktadır. Dolayısıyla, hakem kararının iptali davasında, borcun var olup olmadığı yönünden herhangi bir karar verilmemektedir. Sadece, hakem kararı, iptal sebeplerinden birinin veya bir kaçının varlığına dayandırılarak ortadan kaldırılmaktadır. İptal davası sonucunda verilen karara karşı, temyiz yoluna başvurulması halinde de, aynı şekilde, temyiz incelemesi sadece, maddede belirtilen iptal sebepleri bakımından yapılmakta ve taraflar arasında borcun var olup olmadığı hakkında esasa ilişkin herhangi bir inceleme ve değerlendirme yapılmamaktadır.⁶⁷ Bu şekilde yapılacak inceleme sonucunda, bölge adliye mahkemesinin iptal kararı veya Yargıtay'ın iptal talebinin reddi kararı bozularak kesinleşirse, borcun varlığını tespit eden hakem kararı ortadan kalkmış olur. Yani bu halde, hakem kararının hukuki varlığı sona erer.

Yukarıda belirttiğimiz üzere öğretide, İİK m. 40/2 hükmü, sadece aleyhine icra takibi yapılmış olan borçlunun borçlu olmadığı kesin olarak tespit edilmesi halinde değil, aynı zamanda mahkeme hükmünün usule ilişkin bir nedenle varlığının sona ermesi halinde de uygulanabileceği kabul edilmektedir. Bu halde, hüküm ortadan kalktığı için, borçlunun borçlu sıfatı da sona ermektedir. Aynı durum, hakem kararının iptali kararının kesinleşmesi halinde de söz konusu olmaktadır. Zira hakem kararı iptal edilip kesinleşince, artık ortada, aleyhine takip yapılan borçlunun borçlu olduğunu (veya karardaki kadar borçlu olduğunu) gösteren bir karar da kalmamış olur. Bu nedenle, iptal edilen hakem kararından dolayı borçlunun borcu bulunduğundan da söz edilemez. Dolayısıyla, iptal edilen karara dayanılarak yapılmış olan ilâmlı icranın da, iptal kararının kesinleşmesiyle birlikte, İİK m. 40/2 hükmünün kıyas yoluyla uygulanması sonucunda eski haline iade edilmesi mümkün olmalıdır. Söz konusu hükmün, hakem kararlarının iptali halinde de kıyas yoluyla uygulanacağı kabul edilmeyecek olursa, icra takibinin ve işlemlerinin durmaması sebebiyle, malvarlığı azalan borçlunun, malvarlığından çıkan değerleri yerine koyabilmek

⁶⁷ İptal davasında ve temyiz incelemesinde, hakem kararının esasına ilişkin herhangi bir inceleme ve değerlendirme yapılamayacağına vurgu yapılan bir karar için bkz., 11. HD, 22.6.2016, 4931/6886 (Kazancı İçtihat Bankası).

için, iptal edilen hakem kararına dayanarak aleyhine takip yapmış olan alacaklıya karşı, bir dava açması ve bunun sonucunda da yeni bir takip yapması gerekecekti. Bu durum ise, borçlunun malvarlığından çıkan değerini yerine konması sürecini karmaşık, uzun ve masraflı hale getirecektir. Bu ise, takip ekonomisi ilkesine⁶⁸ aykırı bir sonuç ortaya çıkaracaktır. Bunun yerine iptal edilen hakem kararına dayanılarak başlatılan ilâmlı icra takibi içerisinde malvarlığından çıkan değerlerin iade edilmesine imkân tanıyan bir yorum yapılarak İİK m. 40/2 hükmünün kıyas yoluyla uygulanmasının kabul edilmesi, takibin ve icra işlemlerinin mümkün olduğunca kısa sürede, basit ve ucuz bir şekilde sonuçlandırılmasına hizmet edecektir.

Sonuç olarak, hakem kararının iptal edilip kesinleşmesinin, hakem kararını tamamen veya kısmen ortadan kaldırması ve buna bağlı olarak da borçlunun borçlu sıfatının tamamen veya kısmen ortadan kalkması sonucunu ortaya çıkarması ve takip ekonomisi ilkesinin bir gereği olarak, İİK m. 40/2'nin hakem kararlarının iptali halinde de uygulanacağı kabul edilmesi uygun olur. İleride kanunda yapılacak herhangi bir değişiklikte, bu hususa açıklık getiren bir düzenleme yapılması, hakem kararlarının iptali halinde de İİK m. 40/2'nin uygulanmasında tereddüt yaşanmasının önüne geçecektir. Buna göre, kanun koyucunun, HMK m. 439/4'de, *"iptali kararının kesinleşmesi halinde, icra tamamen veya kısmen İİK m. 40/2 gereğince eski haline iade edilir"* şeklinde bir düzenleme yapması ya da İİK m. 40/2'ye, *"icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilâmla tahakkuk ederse"* den sonra gelmek üzere *"veyahut hakem kararı bölge adliye mahkemesince iptal edilir veya iptal talebinin reddi kararı Yargıtay'ca bozulup kesinleşirse"* düzenlemesini eklemesi bir seçenek olarak düşünülebilir.

Hakem kararıyla lehine hüküm verilen taraf, kararın kesinleşmesini beklemeden ilâmlı icra yoluna başvurabilir (HMK m. 439/4, 439/6). Bu nedenle, icraya konulmuş bir hakem kararına karşı iptal davası açılmış ve bu dava devam ederken, kararın icrasının durdurulması mahkemeden talep edilmemiş veya talep edilmiş olmakla birlikte, bu

⁶⁸ Takip ekonomisi ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Ejder Yılmaz, "Usul Ekonomisi" Makaleler, C. 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 1543-1572, s. 1543, 1544; Muhammet Özkes, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 82; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s. 26.

talep mahkeme tarafından reddedilmişse, bir yandan iptal yargılamasına devam edilirken diğer yandan da ilâmlı icra takibine devam edilebilir. Takibin durmaması nedeniyle, hakem kararı yerine getirildikten sonra, iptal incelemesi sonucunda, bölge adliye mahkemesi iptal talebini reddeder ve bu karara karşı temyiz yoluna başvurulmazsa veya başvurulup da, Yargıtay iptal talebinin reddi kararını onarsa, başlatılmış olan icra takibinde herhangi bir sorunla karşılaşılmaz.

Buna karşın, ilâmlı icra takibi devam ederken, iptal davası sonucunda bölge adliye mahkemesi, hakem kararını tamamen veya kısmen iptal eder ve bu karar da temyiz yoluna başvurulmaması sebebiyle kesinleşirse ya da bu karara karşı temyiz yoluna başvurulur ve Yargıtay da bu kararı onarsa, bu halde, ilâmlı icra takibinin dayanağı olan hakem kararı kesin bir şekilde ortadan kalmış olur.

Aynı şekilde, iptal davası aşamasında durma kararı verilmiş olmasına rağmen, yapılan yargılama sonucunda, iptal talebi bölge adliye mahkemesi tarafından reddedilmiş ve bu ret kararıyla durma kararının ortadan kalması üzerine hakem kararının icrasına devam edilmesi mümkün hale gelmiş olabilir (HMK m. 439/6). Bu halde, iptal talebinin reddi kararına karşı, süresi içinde temyiz yoluna başvurulmuş olmasına rağmen, özellikle iptal talebinin reddi kararına karşı, temyiz yoluna başvurulmuş olmasının, kararın icrasını durdurmayacak olması nedeniyle, temyiz incelemesi devam ederken bir yandan da kararın icrasına devam edilebilir. Bu durumda, temyiz incelemesi sonucunda iptal talebinin reddi kararı Yargıtay tarafından bozulur ve bu bozma kararı da kesinleşecek olursa, aslında iptal edilmiş karara dayanılarak icra takibinde birtakım işlemler yapılmış olur.

Kısacası, bölge adliye mahkemesi hakem kararını iptal eder ve karara karşı temyiz yoluna başvurulmaz veya başvurulup da bu başvuru, Yargıtay tarafından reddedilirse ya da bölge adliye mahkemesi iptal talebini reddeder ve bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması halinde, Yargıtay bu kararı bozar ve bozma kararı kesinleşirse, yargılamayla birlikte aynı anda devam eden ilâmlı icra takibinde, aslında iptal edilmiş hakem kararına dayanılarak icra işlemleri yapılmış demektir. Özellikle, bölge adliye mahkemesi tarafından hakem kararının iptaline karar verilmesi veya iptal talebinin reddi kararının Yargıtay tarafından bozulması hallerinde, başlatılmış olan ilâmlı icra takibi, bu

kararlarla birlikte olduğu yerde durur (İİK m. 40/1). Bununla birlikte, bu kararlardan önce icra takibinde yapılan icra işlemleri geçerli kalmaya devam eder.⁶⁹ Buna göre, örneğin, takipte borçlunun malı haczedilmiş ve fakat satış aşamasına geçilmeden önce hakem kararı bölge adliye mahkemesi tarafından iptal edilmişse, iptal kararıyla birlikte, takip olduğu yerde durur, ancak yapılan haciz işlemi de geçerli kalmaya devam eder.⁷⁰

Hakem kararının yukarıda belirttiğimiz şekilde iptal edilerek kesinleşmesiyle birlikte, başlatılmış olan ilâmlı icra takibinin eski hale iade edilebilmesi için, hakem kararının bölge adliye mahkemesi tarafından tamamen veya kısmen iptal edilmesi ve bu kararın da kesinleşmiş olması (iptal kararına karşı temyiz yoluna başvurulmaması veya başvurulup da iptal kararının onanması) gerekir. Aynı şekilde, bölge adliye mahkemesinin iptal talebinin reddi kararının Yargıtay tarafından kısmen veya tamamen bozulması ve bölge adliye mahkemesinin bozmaya uyararak karar vermesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde, takibin dayanağı olan hakem kararının hukuki varlığı kesin olarak tamamen veya kısmen sona erer. Böylece başlatılmış olan ilâmlı icra takibinin de dayanağı kısmen veya tamamen kesin olarak ortadan kalmış olur.

İcranın tamamen veya kısmen iade edilebilmesi için, mahkemenin bu konuda bir karar vermiş olmasına gerek yoktur (İİK m. 40/2). İcranın iadesi işlemleri, daha önce yapılan takip dosyası üzerinden yürütülerek sonuçlandırılır.⁷¹ Bu halde, icra müdürü, alacaklıya ödemiş olduğu parayı (İİK m. 32) veya teslim ettiği malı (İİK m. 24) alacaklıdan geri alarak borçluya verir. İcranın kısmen iadesi söz konusuysa, bu halde, yalnız söz konusu kısım alacaklıdan geri alınarak borçluya iade edilir.

İcra eski hale iade edilirken, üçüncü kişilerin iyi niyetli kazanımları korunur (İİK m. 40/3). Örneğin,⁷² iptal yargılaması devam ederken, icranın durdurulmamış olması nedeniyle, borçludan alınıp alacaklıya

⁶⁹ Tanrıver, s. 174; Pekcanitez/Yeşilirmak, Pekcanitez Usûl, s. 2792; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 271.

⁷⁰ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 271.

⁷¹ Kuru, s. 297; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 384; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 272.

⁷² Kuru, s. 297, 298; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 385.

teslim edilen taşınır bir mal (İİK m. 24), alacaklı tarafından iyi niyetli üçüncü kişiye devredilir ve bu devirden sonra hakem kararı iptal edilip kesinleşmişse, icra eski haline iade edilirken, söz konusu taşınır mal iyi niyetli üçüncü kişiden geri alınamaz. Bu halde, artık icra müdürünün, taşınır malın değerini alacaklıdan alarak borçluya vermesi gerekir (İİK m. 24/4-5 kıyasen).⁷³

Sonuç

Milli hakem kararlarının mahkeme hükmüyle eş (denk) olmasının bir gereği olarak, mahkemelerin tasdikine gerek kalmadan taraflara bildirildiği anda icra edilebilir etkiye sahip olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilmiştir (HMK m. 439/4).

HMK m. 439/4'de, hakem kararına karşı iptal davası açılmasının, kural olarak, kararın icrasına etki etmeyeceği düzenlenmiştir. Buna göre, hakem kararına karşı, iptal davası açılmış olması, kararın ilâmlı icra yoluyla yerine getirilmesine engel teşkil etmez. Ancak söz konusu bu kural, kanunda mutlak olarak düzenlenmemiş ve iptal davası aşamasında kanunun aradığı şartların yerine getirilmesi ve mahkemenin de iptal sebebini ciddi görmesi halinde, hakem kararının icrasının durdurulmasına karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

İptal davası sonunda verilen karara karşı, temyiz yoluna başvurulmuş olması da, kararın icrasına engel değildir. Bu halde, kanun koyucu, iptal davasında verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulması halinde, icranın durdurulmasıyla ilgili HMK m. 439/6'da özel bir düzenleme öngördüğü için, genel kural konumunda olan HMK m. 367 (karş., HMK m. 350) artık burada uygulanamaz. Dolayısıyla, iptal davası sonunda verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulsa bile, HMK m. 367'deki yollamadan hareketle İİK m. 36'nun uygulanması yoluyla, ilâmlı icranın durdurulabilmesi mümkün değildir.

Hakem kararının icrasının iptal davasında, herhangi bir nedenle durmamış olması ve kararın gereğinin cebri icra ile yerine getirilmesinden sonra, kararın bölge adliye mahkemesi tarafından tamamen veya kısmen iptal edilerek kesinleşmesi halinde, icra edilen kararın İİK m. 40 hükümlerine göre, eski haline tamamen veya kısmen iade edilmesi gerekir.

⁷³ Tanrıver, s. 185, 186.

İptal davası sonunda mahkeme, iptal talebini reddeder ve bu karara karşı kanun yoluna başvurulur ve Yargıtay, iptal talebinin reddi kararını bozup, bu kararın kesinleşmesine kadar, hakem kararı yerine getirilmiş olursa, bu halde, icra yine İİK m. 40'a göre eski haline iade edilmelidir.

Kaynakça

- Akıncı Ziya, Milletlerarası Tahkim, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016
- Akkaya Tolga, "5236 ve 5311 sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Yeni Kanun Yolu Sistemine Göre İlâmlı İcrada İcranın İadesi", *MİHDER* 2008/3, s. 677-698
- Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz Sema, İcra ve İflâs Hukuku, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2016
- Budak Ali Cem, "Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Tahkim Hükümleri", *UTTDER* 2012/1, s. 31-60
- Çiftçi Murat Özgür, Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2016
- Dayınlarlı Kemal, "Hakem Kararlarının Bozulması Sebepleri", Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan, Ankara 1986, s. 775-812
- Ekşi Nuray, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim (6100 sayılı HMK md. 407-444), Beta Basım, İstanbul 2013
- Kalpsüz Turgut, Türkiye'de Milletlerarası Tahkim, Vedat Kitapçılık, Ankara 2010
- Kalpsüz Turgut, "Türk Hakem Kararı Kavramı", Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi II. Tahkim Haftası, Ankara, 25-26 Kasım 1983, (Kalpsüz, Hakem Kararı)
- Konuralp Cengiz Serhat, "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim" İÜSBE Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2011
- Kuru Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017
- Pekcanitez Hakan, "Milletlerarası Tahkim Kanunu'na Göre Verilen Hakem Kararlarının İcrası", Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 569-587
- Pekcanitez Hakan/Yeşilirmak Ali, Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, C. III, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017
- Pekcanitez Hakan/ Atalay Oğuz/ Sungurtekin Özkan Meral/ Özekes Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017
- Özbay İbrahim, Hakem Kararlarının Temyizi, Yetkin Yayınları, Ankara 2004
- Özbay İbrahim/ Korucu Yavuz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Tahkim HMK m. 407-444, Adalet Yayınevi, Ankara 2016
- Özbek Mustafa Serdar, "Yeni İcra ve İflâs Kanunu İçin Öneriler Işığında İlâmlı İcrada İcranın Ertelenmesi", *TNBD* 2018/1, s. 9-124

- Özekes Muhammet, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Adalet Yayınevi, Ankara 2009
- Özsunay Ergun, "Almanya'da Tahkim", *Tahkim IV. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Bildiriler-Tartışmalar*, 29 Kasım-4 Aralık 1965, s. 577-608
- Selçuk Seyhan, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Hakem Kararlarının İptali*, Yetkin Yayınları, Ankara 2018
- Süral Ceyda, "Hakem Kararlarının İcrası ve İptal Davası", Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, *DEÜHFD Özel Sayı*, 2014/16, s. 1377-1411
- Tanrıver Süha, *İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Yetkin Yayınları, Ankara 1996
- Tanrıver Süha, "İcranın İadesi (İİK m. 40)", *Makalelerim I (1985-2005)*, Asil Yayın, Ankara 2005, s.279-294 (Tanrıver, İcranın İadesi)
- Taşpınar Ayvaz Sema, "Hakem Kararlarına Karşı Kanun Yolları Konusunda HMK Hükümlerinin Uygulanması", *İç Tahkim ve Uygulamaları XLII. Çözüm Arama Konferansı* Ankara 2013, s. 47-56
- Umar Bilge, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2014
- Uyar Talih, *İcra Hukukunda İlâmlı Takipler*, 2. Bası, Manisa 1991
- Üstündağ Saim, "Hakemlerin Israr Hakkı Var mıdır?", *Yasa HD* 1996, C. XV, S. 171/2, s. 217-223
- Yeşilirmak Ali, *Türkiye'de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, On İki Levha, Yayıncılık, İstanbul 2011
- Yeşilova Bilgehan, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelelerin Yardımı ve Denetimi*, Güncel Yayınevi, İzmir 2008
- Yılmaz Ejder, "Alman Hukukunda Milletlerarası Tahkim", *Milletlerarası Tahkim Konusunda Yasal Bir Düzenleme Gerekir Mi?*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Sempozyum 11.4.1997, s. 127-164
- Yılmaz Ejder, "Usul Ekonomisi", *Makaleler*, C. 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 1543-1572 (Yılmaz, Usul Ekonomisi)